

מסורת הש"ס

(א) פסחים יב, (ב) לעיל ט: לקמן מא. פא. (ג) פסחים יב, (ד) פסחים יא: (נ) לקמן פא. (ו) [עמ"ש מו"ס לקמן מא: ד"ה שוה], (ז) י"א אחד, (ח) [ע"י מ"ש מו"ס לקמן מא: ד"ה אחד], (ט) [ע"י מ"ש מו"ס שם], (י) [ג"י פדר המשנה ד"ט], (יא) לעיל לה, (יב) ג"ז שם, (יג) [לעיל לה.], (יד) [דברים יז,] (טו) [בספ"א: לד"ן], (טז) [ג' דמיכת עד מיתרת וכן לימא בנמ"י],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מכירין וכו' אלא ככל שאר בדיקות שאינן אלא:

מוסף רש"י

היו בודקין אותן. לעדי נפשות (פסחים יב.), באיור שבוטע. שמעיה, אפי"ו שמעיה של יובל שיש בו שנה שמטות (שם), באיור שנה של שמעיה (שם), באיור חורש. בכמה בחורש. בכמה ימים בחורש (שם), באיור יום. בשבת, אחר בשבת או בשני בשבת או בשלישי בשבת או אחד מן האחרים (שם), בעוקצי תאנים. שאמר העדים תחת תלנה נעשה מעשה, אמר לו תלנה זו עוקצית דקין או עוקצית גסין, עוקצין ונחת תלנים, כמו (סוכה לד:) יטעל עוקצין (עירוב טז.), מה בין חקירות לבדיקות. בין חקירות הן שבת מותרת לבדיקות אומרייתא (פסחים יב.), חקירות אחד אומר איני יודע. בלחת מהן ואפילו בשעות (י"א בש) אומר איני יודע (שם), אחד אומר בשנים בחורש, הכי זה את הנפש, ואחד אומר בשלשה בחורש עדותה קיימת. וכו"ז היו נדקין אותן בשבת חקירות, ויוון דהשוו שיהיו לומר בשליש או כרובע, וכאבדוק אחי יום בחורש, אמר זה בשני חה אמר בשליש, שניה על יום אחד העיר, אלא שזה יודע בעיבורו של

חורש. שחוש שעבר מלא והקובע ד"ח ביום שלשים ואחד, חה שמאר בשנים בחורש ידע בו, חה שמאר שלשה ספור שאוקבע החורש ביום שלשים, והואיל ויש טועין בכך אע"פ שמוזין אלו לחלק את עדותן כדי שמתגבל, להביל את הנפש, אין בדיתי כח לחלקן (שם), זה אומר בשלשה, ואחד אומר בחמשה עדותן בטלה. דבא ליכא למטעי, וקרא כתיב ודרשת וחקרת והנה אמת נכון, שמהא עדותן מכונות, ואי לא לא קטילין והוא והן פטורים, דאין עדים הנרגים אלא על ידי הזמה (שם), אחד אומר בשתי שעות כו'. דטועה אדם בכך (שם), ואחד אומר בשבע עדותן בטלה. אפילו לרי יהודה, שבחמש חמה במזרח. במזרחו לו יקיע, ויכול להבין על ידי אלו, שטוען דיו כנגד המזרח הנה אלא לזי מערב, ובשבע חמה

במערב, והלא נלז מזרח (שם), דנין אלו כנגד אלו.

היו בודקין פרק חמישי סנהדרין

היו בודקין אוסן. אסידרא דמתניתין דסליק מיניה קאי אחר שאיימו עליהו^ט היו בודקין אותן: **בשבע חקירות**. בגמרא יליף להו מקראי: **באיזה שנוע**. של יובל: **באיזה שנה**. של שנוע: **בכמה חודש**. בעשרים או בעשרים

וחמשה: **באיזה יום**. של שבת. אע"פ שאמרנו בכך וכן בחודש אעפ"כ שואלין להן באיזה יום בשבת היה לפי שכל השבע הללו בלות להבאין ל ידי הזמה ושמה יש עדים להזימן ואין מעלין על לזן חשבון של חודש אס היו אלו עמנה אותו היום במקום אחר וכששואלין אותן באיזה יום והם אומרים ביום פלוני **שעה**. של יום שמה אין עדים להזימן לכל היום ויש עדים להזימן אותה שעה: **באיזה מקום**. שזו היא המועלת להביא את כל החקירות להזמה דבלאו הכי לא מתזמין: **רבי יוסי אומר כו'**. טעמיה קאמר בצרייתא בגמרא [ע"כ]: **מכירים אסם אוסו**. את ההרג שמה נכרי הוא. וזו אינה מן החקירות של הזמה אלא (א) כל שאר בדיקות אינו אלא להכחיש שמה לא יאמר כדברי חזירו ותצטל עדותם והוא והם פטורין אצל מן החקירות של הזמה אי אתה מואל יותר משבעה דלאמר"י בגמ"י [שם]: **העובד ע"ז**. אס מעידין בכך שואלין את מי עבד פעור או מרקוליס: **וכמה עבד**. למרקוליס בשמיטה או בהשתחואה: **בעוקלי תאנים**. שהיו מעידים עליו שהרגו תחת תלנה ובדק בן זכאי תלנה זו עוקצית גסין או דקין. עוקצ זנב הפרי מקום חיבורו לאלין: **חקירות אמר אחד איני יודע עדוסן בטלה**. דשבע חקירות מקראי נפקי לן ובעינן ככולהו שמהא יכול להזימן דהזמה כתיבא בזה וכיון דאמר איני יודע אי אתה יכול להזימו בלאתה חקירה וכיון דאי אפשר לקיים בזה מלות הזמה בלאתו העד בטלה כל העדות ואפילו הן מלה דאין עדים נעשין וזוממין עד שיזמו כולן כדלמרינן במס' מכות (דף ה:) מניין שאפילו הן מלה תלמוד לומר עדדים^ט: **בדיקות**.

מ.שבחמש חמה במזרח

שבחמש חמה במזרח. בפ"ק דפסחים (דף יב:) פריך ב'ו' נמי ניכול ומשני שית יומא בי קרנתא קאי וקשה כיון שאין היכר בין ו' לו' לאבדי דאמר הסם לר' יהודה אדם טועה חזי שעה ומשהו ותלינן טעות בשניהס א"כ אי' אומר בזה' וא' אומר ב'ו' אמאי עדותן צטיילה נימא האי

דקאמר ה' סוף ה' והאי דקאמר ז' תחלת ז' ומעשה כי הוה צפלגא דשית והאי טעה פלגא שעתא קמיה והאי טעי פלגא לאחוריה וי"ל דהא דקאמר דשית יומא בי קרנתא קאי דטעו בין תחלת ו' לו' היינו דוקא לענין חמץ דלכל מסור אצל עדות מסורה לזריזין:

שכן

חקירות אחד אומר איני יודע עדותן במילה בדירות אחד אומר איני יודע ואפילו שנים אומרים אין אנו יודעין עדותן קיימת י'אחד חקירות ואחד בדיקות בזמן שמכחישינן זה את זה עדותן במילה ^זי'אחד אומר בשנים בחדש ואחד אומר בשלשה בחדש עדותן קיימת ^טשוה יודע בעיבורו של חדש וזה אינו יודע בעיבורו של חדש ^יזה אומר בשלשה ואחד אומר בחמשה עדותן במילה י'אחד אומר בשתי שעות ואחד אומר בשלש שעות עדותן קיימת ^טי'אחד אומר בשלש ואחד אומר בחמש עדותן במילה רבי יהודה אומר קיימת אחד אומר בחמש ואחד בשבע עדותן במילה שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב י'ואח"כ מכניסין את השני ובודקין אותו אם נמצאו דבריהם מכוונים פותחין בוכות י'אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות או י'אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו חובה משתקין אותו אמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות מעלין אותו ומושיבין אותו ביניהם ולא היה יורד משם כל היום כולו אם יש ממש בדבריו שומעין לו י'אפילו הוא אומר יש לי ללמד על עצמי זכות שומעין לו ובלבד שיש ממש בדבריו י'ואם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו מעבירין ^טאותו למחר ומזדווגין זוגות זוגות היו ממעטין ממאכל ולא היו שותין יין כל היום וגושאין ונותנין כל הלילה י'ולמחרת משכימין ובאין לב"ד המזכה אומר אני מזכה ומזכה אני במקומי והמחייב אומר אני מחייב ומחייב אני במקומי ^עהמלמד חובה מלמד זכות אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה ^בטעו בדבר שני סופרי הדיינין מזכירין אותו אם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו עומדים למנין ^בשנים עשר מזכין ואחד עשר מחייבין זכאי שנים עשר מחייבין ואחד עשר מזכין ואפילו אחד עשר מזכין ואחד עשר מחייבין ואחד אומר איני יודע ואפילו שנים ושנים מזכין או מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדיינין וכמה מוסיפין שנים שנים עד שבעים ואחד שלשים וששה מזכין ומחייבין זכאי שלשים וששה מחייבין ושלשים וחמשה מזכין ^גדינן אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מן המחייבין דברי המזכין: **גב' מנא** הני מילי אמר רב יהודה דאמר קרא י'ודרשת וחקרת ושאלת היטב ואומר ^בוהוגד לך ושמת ודרשת היטב ואומר ^גודרשו השופטים היטב הרי שבע חקירות ואימא בעובד ע"ז שלש ובכעיר הנדחת שלש ובכעיד וזממין אחת כמו החשבון שכתב בכל ואימא

אפילו אמרו כולם אין אנו יודעין מלות הזמה תלויא אלא בחקירות לומר עמנו הייתם בלאתה שעה במקום אחר. כל עדותן בטלה שבגמרא הוא והן פטורין: **שזו יודע בעיבורו של חודש**. זה שאמר בשנים יודע שהחדש שעבר מלא היה ויום ראשון של חדש שהוא יום (של) שלשים מחדש שעבר כו'. דטעמי איניש כהכי: **רבי יהודה אומר עדוסן קיימת**. דכולי האי טעי איניש: **נמצאו דבריהם מכוונים**. ומעתה נריכין לישא וליתן דבדר: **פוסחין לנכות**. אי לא קטלת לא תדחול כדאמרן בפירקא דלעיל (דף לב:): **אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות משתקין אוסו**. וכ"ש אס היה בא ללמד עליו חובה. וטעמא אמר בפירקא דלעיל (דף לג:). דעד אחד לא יענה בנפש בין לזכות בין לחובה משום דמיחזי כנוגע בעדות: **אמר אחד מן התלמידים**. היוצאים לפני הדיינים יש לי ללמד עליו חובה משתקין אותו כדאמרן לעיל (דף לה). דעד אחד לא יענה בנפש למות [נמדבר לה] למות הוא דאינו עונה הא לזכות עונה: **מעבירין אוסו למחר**. מעבירין את הדין עד למחר משום הלגת דין כדלמרינן בפירקא דלעיל (סז): **היו מזדווגין**. ביום ראשון לאחר שהעבירוהו לדון^ט ממקום הישיבה היו מזדווגין צבתיהן או בשוק ונשאין ונותנין דבדר: **כל הלילה**. איש איש לעצמו: **המוכה**. אתמול אומר אני הוא המוכה אתמול ועדיין מוכה אני על כרחו שאינו יכול לחזור בו והמחייב אומר אס לא מצאו הלילה זכות אני המחייב ומחייב אני במקומי: **המלמד**. אתמול חובה אס מצא לו הלילה זכות מלמד זכות אצל המלמד זכות כו': **שנים עשר מחייבין ואחד עשר מזכין**. והטייתך ע"פ אחד לרעה לימא הלכך יוסיפו הדיינין. אפילו עשרים ושנים מזכין או מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדיינין דהאי דאמר איני יודע כמאן דליתיה דמי ואין דינן דיני נפשות לא לזכות ולא לחובה בפחות מעשרים ושלשה: **שנים שנים**. אס נתחלקו השנים שהוסיפו זה לכאן וזה לכאן דלכתי ליכא הטייה לא לטובה ע"פ אחד ולא לרעה ע"פ שנים נריך להוסיף עוד שנים וכן עד שבעים ואחד: **עד שיראה אחד מן המחייבין אס דברי המזכין**. דליכא הטייה לטובה ע"פ עדס) אחד וה"ה אס יראה אחד מן המזכין את דברי המחייבין דהוו להו שלשים ושבעה מחייבין ואיכא הטייה לרעה ע"פ שלשה. ובשעת גמר דין הא אוקימנא דאף המלמד זכות יכול לחזור וללמד חובה והא דתנן הכי משום ליטנא מעליא דלאוכות קא מהדר והכי תרינגא בפירקא דלעיל (דף לה:). **גב' מנא הני מילי**. דעבדינן שבע חקירות: **ודרשם וחקרם**. משמע יפה יפה (יפה) ושאלת לא משמע חקירה אלא עד דכתב היטב צדהיה וזה תלמא וצעיר הנדחת כתיבי [דברים יג] וביחיד העובד ע"ז כתיב [שם יז] ודרשת היטב בלא היטב משמע דרישה מעליא ובעדים וזממין כתיב ודרשו השופטים היטב והנה עד שקר העד [שם יט] מזהירך הכתוב לדרוש היטב את עדים האחרונים המזימין את הראשונים הרי שבע חקירות: ואימא

במערב, והלא נלז מזרח (שם), דנין אלו כנגד אלו. דנין בראיותיהן אלו כנגד אלו עד שיזוור בו אחד מן המחייבין,

דהוו להו מוכין רובא (עירוב דז.).

עין משפט ונר מצוה

א א מיי פ"א מה' עדות
הל' ד סג עין קט:
ב ב מיי פ"ב מה' סנהדרין הל' א:
ג ג מיי פ"א מה' עדות
הל' ד:
ד ד ה מיי שם הל' ו:
ה ה מיי שם פ"ב הל"א:
ו ו מיי שם הל' ב ג וסג שם טור שו"ע ח"מ ס"ל ל סעיף ב:
ז ז מיי שם הל' ד טור שו"ע שם פ"ז:
ח ח מיי שם הל' ה:
ט ט מיי פ"ב מה' סנהדרין הל' ג:
י י מלי פ"א שם הל"א ופ"ה מה' עדות הל"ח:
יא יא מ מיי פ"י מה' סנהדרין הלכה ח:
יב יב ס מיי שם פ"ב הל' ג:
יג יג ע מיי שם פ"י הל' ב:
יד יד פ מיי שם פ"ב הל' ג:
טו טו ע מיי פ"ט מה' סנהדרין הל' ב:

תורה אור השלם

- ↑ ‏וְדִרְשָׁתָּ וְחִקְרָתָּ וְשָׁאַלְתָּ הֵיטֵב וְהִנַּחְתָּ אֶמֶת נֶכֶדוֹן הַדָּבָר נַעֲשֵׂיתָהּ הַתּוֹעֲבָה הַזֹּאת בְּקִרְבֶּךָ: דברים יג טו ‏וְהִגִּד לְךָ וְשָׁמַעְתָּ וְדִרְשָׁתָּ הֵיטֵב וְהִנַּחְתָּ אֶמֶת נֶכֶדוֹן הַדָּבָר נַעֲשֵׂיתָהּ הַתּוֹעֲבָה הַזֹּאת בִּישְׂרָאֵל: דברים יז ד ‏וְדִרְשׁוּ הַשּׁוֹפְטִים הֵיטֵב וְהִנַּחְתָּ עַד שֶׁקֶר הַדָּעַד שֶׁקֶר עָנָה בְּאָזְנוֹ: דברים יט יח

רבינו הגנאל

פ"ה היו בודקין אותו בשבע חקירות באיזה שבעו כו' מנא הני מילי ואמרינן כדכתיב בעיר הנדרת ודרשת וחקרת ושאלת היטב ובעובדי ע"ז כתיב והוגד לך ושמת ודרשת היטב ובכעיד וזממין כתיב ודרשו השופטים היטב הרי שבע חקירות ואימא בעובד ע"ז שלש ובכעיר הנדחת שלש ובכעיד וזממין אחת כמו החשבון שכתב בכל